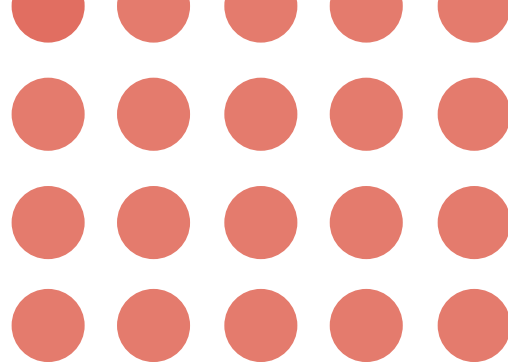

autentičnosti Mirene Čale

20. 3. - 8. 5. '26.

Impressum

Izdavač:

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Za izdavača:

Blaženka Filipan-Žignić

Voditeljica galerije:

Antonia Čačić

Savjet galerije:

Kristina Horvat Blažinović, Luka Petrač, Ivana Gagić Kičinbači

Urednica:

Antonia Čačić

Likovno grafičko oblikovanje kataloga:

Mirena Čale

Tekst kataloga:

Antonia Čačić

Fotografije:

Katarina Bille Biočić

Tisak:

Veka usluge d.o.o.

Naklada:

50 kom.

GALERIJA UČITELJSKOG FAKULTETA
Savska cesta 77, 10 000 Zagreb, Hrvatska
galerija@ufzg.hr
www.ufzg.hr

Format autentičnosti

Vid je osjetilo kojim čovjek prima najviše informacija (više od 80 %), što je činjenica koja još od špiljskih crteža potvrđuje važnost vizualnih komunikacija. U vrijeme masovnih medija, kada one postaju iznimno utjecajne, malobrojni razmišljaju o odgovornosti koju oblikovanje vizualnih komunikacija nosi. One mogu potaknuti na promišljanje i analitičnost, ali i na pretjeranu potrošnju, srdžbu te razne druge niske strasti. O tim dimenzijama vizualnih komunikacija danas razmišljaju tek rijetki autori, a jedna od njih je Mirena Čale, grafička dizajnerica koja djeluje iz dubokog razumijevanja vizualnih procesa i savjesne primjene vizualnih medija.

Mirena pripada jednoj od ranih generacija koje su se počele služiti digitalnim tehnologijama u dizajnu. Završila je Školu likovnih umjetnosti u Splitu, a zatim Studij dizajna pri Arhitektonskom fakultetu. Tu je započet proces prijelaza s analognog oblikovanja k digitalnom, što je važno naglasiti zbog toga što je prije korištenja digitalnih tehnologija u dizajnerskim procesima bila zastupljena analiza, pro-

mišljanje i skiciranje, nakon čega bi uslijedila idejna rješenja i izvedba. Danas je taj proces karakteriziran drugačijim kretanjem, najčešće ne od skice prema ideji i izvedbi, već od mogućnosti koje pružaju tehnologija i računalni programi. To znači da dizajner često ne polazi od vlastite kreativnosti, već od datosti određenog programa, što donosi mnoštvo dizajnerskih rješenja koja se svode na kompilaciju. Već se i ova riječ sukobljava s riječju dizajn; ona dolazi od latinske riječi compilatio (odasvud uzeto), dok riječ dizajn podrazumijeva crtež, skicu, oblikovanje. Ono pak zahtijeva prazan papir kao polazišnu točku, za razliku od shvaćanja koja dizajn ne misle iz njegove strukture, nego kao nešto dekorativno. U svojem 25-godišnjem radnom iskustvu Mirena primjenjuje različite medije, no ipak je njezin temelj bio i ostao tiskani medij koji obuhvaća strukturno promišljanje kompozicije, boje i tipografije završnog proizvoda koji tiskanjem postaje konkretan i definiran za razliku od digitalnog koji je moguće kontinuirano iterirati. U dugogodišnjoj suradnji s Tiflološkim muzejom u Zagrebu, skupinama koje su marginalizirane, poput slijepih i slabovidnih osoba, pristupila je s dubokom razinom dizajnerske odgovornosti,

Plakat za izložbu 120 godina zemaljskog zavoda
za odgoj slijepe djece, 100x70 cm, 2015. godina

uvažavajući njihove specifičnosti te za-
državajući pritom visoku razinu dizajner-
skih kriterija.

Plakati izloženi na ovoj izložbi plod su
dugogodišnjeg sustavnog iznalaženja
kreativnih rješenja u suživotu slike, znaka
i kompozicije. Izložba je ponajprije uvid
u jedan proces, profesionalni i životni
stav te odgovornost koju nosi vizualno
oblikovanje kao javno vidljiva poruka, ne
samo vizualnih i estetskih vrijednosti već
neizbježno i društvenih. Autorica djeluje
iz ovakve savjesti, uz prepoznatljiv ruko-
pis prožet promišljenošću, slojevitošću,
vizualnom jasnoćom te profinjenošću.

Pred nama se, dakle, nalazi 12 plakata i
kako bismo razumjeli njihov značaj i vri-
jednost, napraviti ćemo sažetu analizu
triju tipski različitih plakata. Prvi od njih
je plakat dizajniran za jednu od prvih (i
brojnih) suradnji s Tiflološkim muzejom.
Njime je predstavljeno obilježavanje 120
godina Zemaljskog zavoda za odgoj
slijepe djece. Otvoren 1. rujna 1895., Ze-
maljski zavod je prva ustanova za odgoj
i obrazovanje slijepe djece u Hrvatskoj, a
u fundusu Tiflološkog muzeja pohranje-
ni su različiti predmeti i dokumenti koji
čuvaju sjećanje na njegovo formiranje i
razvoj. Plakat ističe tradiciju i ozbiljnost
ustanove te su u toj funkciji centralna

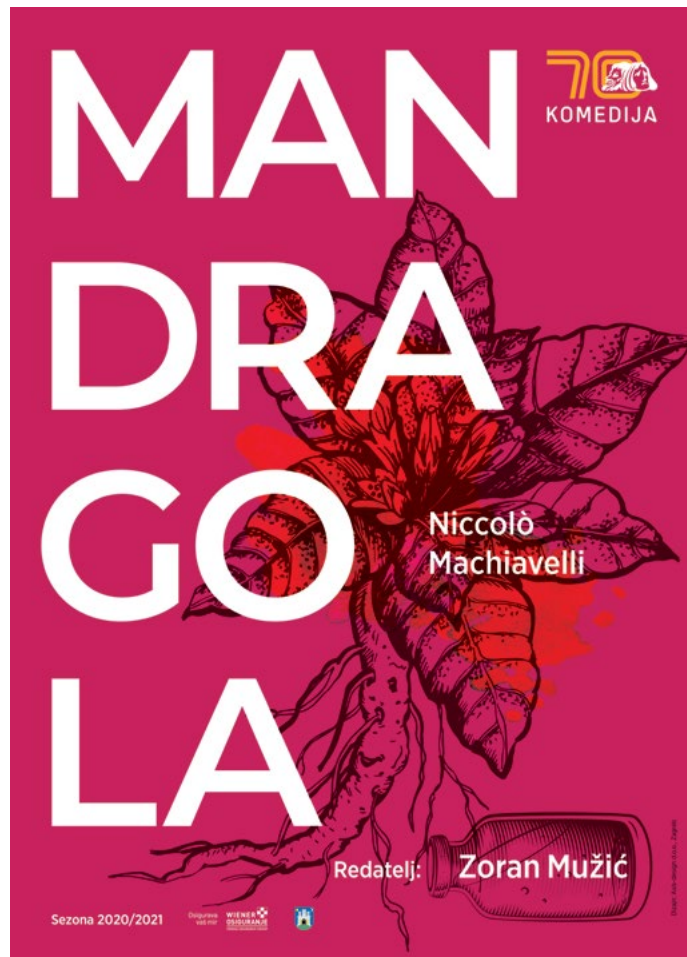
kompozicija, kao i hijerarhijski postav-
ljen odnos veličina fontova te njihov ras-
pored. Svi vizualni elementi, uključujući
okvir koji tvori margine plakata, doprino-
se dojmu ozbiljnosti, stabilnosti i tradici-
je. Detalji koji pomalo razbijaju ovu stro-
gost ornamentalni su motivi postavljeni
preko broja „0“ te u donjem lijevom dije-
lu plakata. Odabir boja također odražava
ozbiljnost; dominaciju burgundski crve-
ne blijedožuta boja tipografije reže oštro,
iako ne preoštro. Svi elementi plakata, od
tipografije preko izbora boja do kompo-
zicije, snažno upućuju na spoj estetike i
funkcionalnosti.

Plakat „Daske koje novi život znače“
predstavlja glumačku družinu, odno-
sno Dramski studio slijepih i slabovidnih
„Novi život“, kojemu ni nakon više deset-
ljeća kazališnih uspjeha nije priznat sta-
tus kazališta. Kompozicija je postavljena
tako da se „čita“ kao knjiga, slijeva nade-
sno, što je činjenica koja može ostati ne-
primijećena kod osoba koje dobro vide
jer je mogu uzeti zdravo za gotovo. No
čitanje nije svakome jednostavna radnja,
a ovakvim se usmjerenjem slova te njiho-
vim grafičkim oblikovanjem na plakatu
asocira na Brailleovo pismo. Tipografija
je jedini element kompozicije (izostaje
ilustracija i/ili fotografija) sa simboličkim

Plakat za izložbu Daske koje novi život znače,
100x70 cm, 2017. godina

Plakat za predstavu Mandragola, 70x50 cm,
2021. godina

naglaskom na riječi „novi“, budući da sudjelovanje u kazališnoj skupini, s obzirom na katarzična i sublimacijska svojstva umjetnosti, slabovidnim osobama zaista može promijeniti život. Privid sjaja oko slova zanimljiv je nusprodukt vizualne interferencije podloge plakata i tipografije uslijed koje se dogodilo titranje oko slova koje asocira na blještavilo scene. Ovdje je ono, doduše, pomalo prigušeno, što je u skladu s metaforičkim slojem s obzirom na temu plakata. Ovaj plakat također sjedinjuje estetske i funkcionalne aspekte.

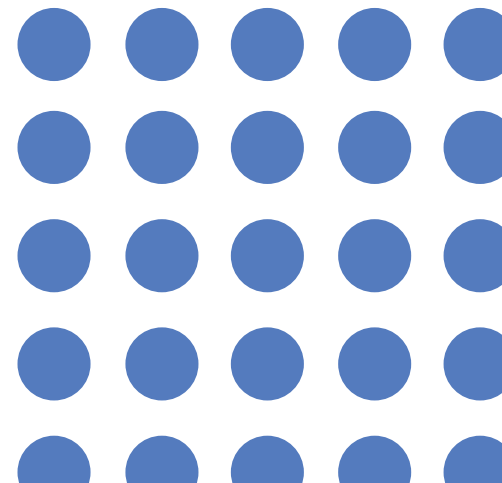
Kod trećeg primjera riječ je o plakatu za kazališnu predstavu „Mandragola“ u Kazalištu Komedija. Radi se o jednoj od ponajboljih talijanskih komedija čiji je autor Niccolò Machiavelli, poznatiji po svojoj filozofiji odnosa politike i morala. U predstavi je riječ o tome da Callimaco želi osvojiti udanu Lucreziju koja ga odbija, zbog čega on zatraži pomoć od prevantara Ligurija koji smišlja plan da Lucrezijin muž popije napitak od mandragole pod izlikom da je to lijek za neplodnost. Ova je satira kritika talijanskog društva u kojemu su manipulacija, prijevara i nemooral prikazani kroz filter komičnosti; riječ je o istom društvu o kojemu Machiavelli piše u političkim tekstovima. Bijeli verzali dominiraju kompozicijom plakata, dok

ilustracija cvijeta pruža razigranu protutežu strogoći tipografije. Sve je zaokruženo magenta podlogom čija je dominacija „poljuljana“ crvenim proplamsajem nepravilnog oblika u sredini, što dodaje slojevitost inače plošnom načinu oblikovanja. Magenta boja nije izabrana slučajno, već u sebi nosi dvojnu simboliku: Callimacovu opsesivnu zaljubljenost te opasnost jer je sama biljka toksična. Kompozicija je prožeta dozom ozbiljnosti, ali i potisnute razigranosti, i upravo to odražava srž komedije s obzirom na suprotnosti koje su u njoj sadržajno prisutne.

Tri analizirana plakata mogu se činiti vrlo različitim, no temelje se na istoj dizajnerskoj logici; riječ je o profinjenom i inteligentnom dizajnu koji povezuje funkcionalnost i estetiku bez nepromišljenih

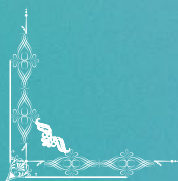
i suvišnih elemenata. Danas imamo pristup brojnim alatima i, služeći se njima, svatko može „izraditi“ plakat, logotip, reklamu i slično, uslijed čega se dizajnerska profesija često ne cijeni dovoljno. Međutim, ovakav dizajn pokazuje nam veliku razliku između takvih rješenja i pravog dizajnerskog razmišljanja u kojemu se funkcija i estetika nikada ne razdvajaju i u kojemu je prisutna odgovornost za vizualno oblikovanje.

Antonia Čačić

Mirena Čale rođena je u Splitu, gdje je završila Školu likovnih umjetnosti u klasi prof. Gorkog Žuvele. U Zagrebu je završila Studij dizajna pri Arhitektonskom fakultetu, diplomiravši pod vodstvom prof. Nenada Dogana 2001. godine.

Dobitnica je nekoliko nagrada za oblikovanje logotipa i vizualnih identiteta. Izlagala je na skupnim izložbama te sudjelovala na brojnim stručnim radionicama, od kojih je najpoznatija ona čiji je timski rad objavljen u časopisu "Čovjek i prostor".

galerija.ufzg.hr

